

International Journal of Engineering and Innovative Research

<http://dergipark.gov.tr/ijeir>

ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tuba Gürsoy¹, Ahmet Kabul^{2*}

¹Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Isparta, Türkiye.

²Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Makine Mühendisliği, Isparta, Türkiye.

*Corresponding Author: ahmetkabal@isparta.edu.tr

(Received: 25.03.2020; Revised:08.04.2020 Accepted: 13.04.2020)

ÖZET: Son yüzyılda dünyada meydana gelen sosyal ve ekonomik gelişmeler insanların çalışma şartlarının iyileştirilmesini ön plana çıkarmaktadır. İnşaat sektörü, artan nüfus ile birlikte insanların ihtiyaçlarını karşılamak için hızla gelişmektedir. Bu gelişimle oluşturduğu katma değer ve istihdam açısından ülke ekonomilerinin en önemli sektörlerinden biri haline gelmiştir. İstihdamın artması her projenin birbirinden farklı olması ve farklı iş kollarının bir arada çalışmak zorunda olması gibi nedenlerle son yıllarda yaşanan iş kazalarının önemli bir oranı inşaat sektörlerinde meydana gelmiştir. İş kazaları sonucu oluşan ölüm ve yaralanmalar iş sağlığı ve güvenliğini bu sektörde ön plana çıkarmıştır. Bu çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin inşaat sektöründe çalışanlar üzerindeki etkisini ve önemini belirlemek üzere anket araştırmasıyla inşaat sektöründe yaşanan kazalar ile bu kazaları yaşayan kişiler hakkında eğitim, sağlık, yaş grubu, tecrübe ve çalışanların iş güvenliği bilgileri değerlendirilmiştir. Anket sonuçlarının analiziyle, çalışmada elde edilen demografik ve sosyokültürel özellikleri ile iş kazaları arasında bulunan ampirik bulgular değerlendirilerek kazaları önceden önlemek için gereken tedbirlerin alınmasını sağlamaktır. Aynı zamanda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturulabilmesi için eğitimin önemini vurgulamak amacıyla iş sağlığı güvenliği eğitimi baz alınarak SPSS programıyla çapraz tablolar oluşturulmuştur. İş sağlığı ve güvenliği eğitim seviyesinin artırılmasıyla iş kazaları ve hastalıkları en az seviyeye indirilerek çalışanların sağlıkları ve Ülke ekonomisine kazaların getirdiği mali yükler azaltılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, İnşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği eğitimi.

EVALUATION OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY TRAINING

ABSTRACT: The social and economic developments that have occurred in the last century point to the need to improve working conditions. The construction sector is rapidly developing to meet the needs of the ever-growing population and has thus become one of the most significant sectors of national economies in terms of added value and employment. There is a significantly high rate of occupational accidents in the construction sector, for different reasons such as the increase in the employment rate in this sector, the differences between every project, and the necessity for different occupational branches to work collaboratively. The injuries and deaths resulting from occupational accidents have brought attention to the issue of occupational health and safety in this sector. This study evaluated occupational accidents in the construction sector and assessed victims' educational and health status, age group, experience, and knowledge of occupational safety through questionnaires administered to determine the effect and significance of occupational health and safety training for employees in the construction sector. In addition, this study analyzed the questionnaire results, evaluated the empirical findings obtained after the analysis of demographic and sociocultural characteristics and occupational accidents, and aimed to ensure that necessary precautions for preventing such accidents are taken. In addition, crosstabs were created based on occupational health and safety training using the SPSS program to indicate the importance of training for raising employees' awareness of occupational health and safety issues. When employees' awareness of occupational safety is raised, the rate of occupational accidents and diseases will be minimized, and their economic burden on employees and the national economy will be reduced.

Keywords: Occupational health and safety, Occupational health and safety training in construction sector.

1. GİRİŞ

Son yüzyılda dünyada meydana gelen sosyal ve ekonomik gelişmeler insanların çalışma şartlarının iyileştirilmesini ön plana çıkarmaktadır. Bu kapsamda iş sağlığı ve güvenliği konusu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde önem kazanan bir konu olmuştur. İş kazası ve meslek hastalıkları istatistiklerine bakıldığında İSG konusunun önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bu istatistiklere göre yaklaşık en çok iş kazası ve meslek hastalıkları inşaat sektöründe meydana gelmektedir[4-5,14]

İş sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yeterince alınmaması sonucu iş kazası ve mesleğe bağlı hastalıklar meydana gelmektedir. Bunun sonucu olarak bir yandan iş gücü, iş günü kayıpları ile maddi kayıplara neden olurken diğer yandan can ve uzuv kayıpları ile toplumda onarılmaz sosyal yaralar açılır. Bir iş kazası meydana geldiğinde sadece işçiyi etkilememekte, işçinin ailesini, yakınlarını, iş arkadaşlarını aynı iş kolunda çalışan diğer işçileri, işvereni, sendikaları devleti dolayısıyla bütün ülke ve toplumu etkilemektedir. Bu kazalar ve hastalıklar sonucu çalışanların yaşamını yitirmesi veya sakat kalması iş sağlığı ve güvenliği konusunun önemi daha artırmaktadır. Bununla birlikte iş kazaları ve hastalıkları Ülke ekonomilerine ağır yükler getirmektedir [9].

Günümüzde İşyerlerinde işin yürütülmesi sırasında doğan olumsuz şartlardan çalışanları korumak, üretimin devamını sağlamak ve verimliliği artırmak için yapılan çalışmaları ifade eden “iş sağlığı ve güvenliği” (İSG) kavramı, sanayinin ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak önem kazanmıştır [4]. Geniş anlamda işçi sağlığı ve güvenliği ise, sadece işyerinden değil işyeri dışından da olsa işçinin sağlık ve güvenliğini olumsuz etkileyebilecek risklere karşı önlem almayı ifade etmektedir [1].

İş kazaları ve meslek hastalıkları konusunda yapılan araştırmalar, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin sadece çalışanlara verilmesiyle değil tüm tarafların katılımının sağlanması ve kararlılıkla uygulaması gerekmektedir. Bu şekilde verilen eğitimin teoride kalmaması uygulamaya geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. İş kazaların ve meslek hastalıklarının önlenmesi için iş yerleri iki ana başlık altından eğitimler vermektedir. Bu eğitimler; teknik eğitimler ve iş sağlığı ve güvenliği olarak sıralanabilir [6,11,16].

İnşaat projelerindeki başarı genel olarak projeyi zamanında, ucuz ve kaliteli bir şekilde bitirip işverene teslim etmek olarak görülmektedir. Bu düşünceye iş sağlığı ve güvenliği açısından başarı da bu maddelere eklenmelidir.

Ülkemizde iş kazaları ve meslek hastalıkları uzun yıllardır birçok işçinin hastalanmasına, yaralanmasına, sakat kalmasına ve hatta hayatlarını kaybetmesine yol açmaktadır. Bu tip olaylar özellikle de inşaat sektöründe daha fazla yaşanmaktadır [14]. Bunun en önemli sebebi inşaat sektörünün kendine özgü çalışma koşulları olmasındandır. İnşaat sektörünün diğer sektörlerden farklı olmasının başlıca nedeni her projenin birbirinden farklı olması ve bu yüzden her projede değişik çalışma koşullarıyla ve farklı risklerle karşı karşıya kalınmasıdır. İşçiler endüstriyel sektördeki gibi tek bir fabrikada çalışma imkânı bulamadıkları gibi sürekli bir projeden başka projeye hareket halindedirler [3].

İş sağlığı ve güvenliği ve eğitimleri konusunda birçok çalışma bulunmaktadır. Fakat halen iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin öneminin bilinci ve kültürü tam olarak oluşturulamamıştır.

[8], iş kazalarının yoğun görüldüğü inşaat sektöründe çalışan işçilerin iş doyumunu düzeyi ile iş güvenliği algıları arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlayan bir çalışma yapmıştır. İnşaat işçilerinin iş doyumunu ve iş güvenliği algısı düzeyini belirlemek amacıyla inşaat işçilerine anket uygulamıştır. Yapılan analizler sonucunda inşaat işçilerinin iş doyum düzeyi ile iş güvenliği algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. [12], iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşumunda eğitimin etkisi irdelemeye çalışmıştır. Bu amaçla okullarda verilen İSG eğitimi ve güvenli okul uygulamasının ne ölçüde içselleştirildiği, öğretmen ve öğrencilerin bilgi ve pratiklerine yansımaları kıstas olarak İSG kültürü oluşturmada etkisi irdelemiştir. Anketi gerçekleştirildiği okulun öğretmen ve öğrencilerinde tam olarak bir güvenlik kültürünün oluşmadığı sonucuna varmıştır. Ancak anket sorularına verilen "kısmen" cevaplarının oranının yüksek olmasından, İSG kültürünün yeterli olmamakla birlikte oluşmaya başladığı düşünülmüştür. [13], inşaat sektöründe iş güvenliği eğitimi isimli çalışmada ilk olarak, iş sağlığı ve güvenliği konusu incelemiştir. Daha sonra genel olarak inşaat sektöründen, ülkemizdeki gelişiminden, inşaat sektöründe yaşanan kazalardan ve inşaat sektöründeki iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasal düzenlemelerden bahsetmiştir. Son olarak Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği eğitiminden genel olarak ele almış ve ardından inşaat sektöründeki iş sağlığı ve güvenlik eğitimlerini değerlendirmiştir. [15], 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda yer alan İSG eğitimlerinin etkin bir şekilde verilebilmesi için eğitim verilmesi gerekli çalışanların profilleri araştırılmış ve çalışanların İSG’ye bakış açıları ortaya koymuştur. Bu amaçla anket çalışması yapmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, İSG eğitimi verilecek çalışanların yaş, eğitim, bilgi, tecrübe... vb özelliklerinin çok değişkenlik gösterdiği; dolayısıyla, çalışanlara tek bir çatı altında eğitim yapılmaması, çalışanları uygun eğitim modellerine göre gruplara ayırarak çalışanların eğitilmesi gerektiğini önermiştir.

[10], iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde görsel ve sözel eğitimin etkinliğinin karşılaştırmıştır. İSG eğitimlerinin verimini artırmak amacıyla sözel ve görsel eğitimin sonuçları incelemiştir. Bu amaçla benzer yaş, deneyim ve eğitim düzeyine sahip aynı sektörde farklı iş yerlerindeki bir grup çalışana İSG eğitimi sözel ve görsel olarak anlatılmıştır. Eğitim sonrasında kişilere uygulanan sınav sonuçları istatistiksel olarak karşılaştırmış, görsel eğitimin sözel eğitime göre başarı açısından olumlu yönde etkili olduğu sonucuna varmıştır. [2], bazı kuruluş ve işletmelerin, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ne derece önem verdikleri incelemiş, paydaşlara karşılıklı duygudaşlık çerçevesinde belirli süreyle verilen eğitimlerin, o işletmelerden alınan verilerin değerlendirilmesi sonucu iş kazalarını ve meslek hastalıklarını ne ölçüde azalttığı, kalite ve verimliliği artırarak karlılıklarına ne kadar katkı sağladığını tespit etmiştir. Bu doğrultuda işletmelerin eğitim sonuçları değerlendirilerek, işletmelere en az % 6.5 maddi katkı sağladığı istatistiksel tablolarla göstermiştir. Ayrıca, bilinçli çalışma ve motivasyon etkisiyle de iş kazası ve meslek hastalıklarında % 70'lere varan azalmayla, ülkelerin bütçelerine % 5'ler civarında katkı sağladığı görülmekle birlikte, birçok toplumsal yaralanmaların önlenmesiyle manevi bir huzura sebep olması gibi, eğitimin daha birçok olumlu sonuçlarını ortaya koymuştur.

2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu çalışmanın amacı, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin çalışanlar üzerindeki etkisini belirleye bilmek amacıyla, anket araştırılması tekniğiyle inşaat sektöründe yaşanan kazalar ile bu kazaları yaşayan kişiler hakkında eğitim, sağlık, yaş grubu, tecrübe ve çalışanların iş güvenliği bilgilerini değerlendirmektir. Anket sonuçlarının analiziyle, çalışmada elde edilen demografik ve sosyokültürel özellikleri ile iş kazaları arasında bulunan ampirik bulgular değerlendirilerek kazaları önceden önlemek için gereken tedbirlerin alınmasını sağlamaktır. Aynı zamanda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturulabilmesi için eğitimin önemini

vurgulamak amaçlanmıştır. İş sağlığı ve güvenliği eğitim seviyesinin artırılmasıyla iş kazaları ve meslek hastalıkları en az seviyeye indirilerek Ülke ekonomisine iş kazalarının getirdiği mali yükler azaltılmış olacaktır.

Bu çalışmanın önemi, çalışanların bilinç düzeyleri iş kazaları ve meslek hastalıklarının azaltılması için önemli bir rol oynamasından dolayı iş sağlığı ve güvenliği eğitimleriyle birlikte bilinç düzeylerinin artırılmasıdır. Bu şekilde iş kazalarının ve meslek hastalıklarının tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmasa da en azından minimize edilmesi gerekmektedir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitiminin yararlarının ortaya çıkması yani iş kazaları ve meslek hastalıklarının azaltılabilmesi için çalışanların eğitimler konusunda bilinçli olması ve eğitimin önemine inanması gerekmektedir.

Bu çalışmanın kapsamı, Türkiye’de meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıkları istatistiklerine göre ilk sıralamalarda inşaat sektörü çalışanlarından oluşmaktadır. İnşaat sektörünün iş kazalarında ve meslek hastalıklarında ilk sıralarda gelmesinin sebebi alanın geniş ve farklı çalışma gruplarının aynı anda çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Bu sebepten şantiye içerisinde bulunan tüm çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitilmiş, bilinçli ve dikkatli olması gerekmektedir.

Araştırmanın hipotezleri, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ile iş kazaları ve hastalıklarının nasıl etkilediğini gösterilmesi üzerine düzenlenmiştir. Bu hipotezler; çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almamasına göre iş sağlığı ve güvenliği ve meslek hastalığı hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olması, iş kazası ve meslek hastalığı geçirme oranı ve bu durumda sahip olduğu kanuni haklar hakkında bilgi düzeyi ilişkileri incelenmiştir.

Çalışmada nicel araştırma tekniklerinden anket yöntemi kullanılmıştır. Objektif değerlendirmeler yapabilmek için hazırlanan anketlerde, problemin ne olduğunun akılcı bir sıra içinde incelenmesi, önemli bilgileri ve temel sorunlara ait detaylı görüşleri elde etmeyi sağlayabilecek görüşleri toplayabilmek hedeflenmektedir. Anket yöntemi aracılığıyla göreceli şekilde fazla sayıdaki verinin kolaylıkla toplanması ve analiz edilmesi mümkün olmaktadır. Anket çalışmaları, araştırmacının araştırma sürecine daha hakim olmasını sağlamaktadır.

Çalışmanın kısıtlamalarına bakıldığında, anket çalışmasının uygulandığı inşaat sektörünün geniş bir alanı ve çeşitli iş gruplarını kapsadığı için zaman sıkıntısından örneklem olarak 110 işgörene ulaşılmış olması dikkat çekmektedir. Aynı zamanda anket yapılan işgörenlerin yöneltilen soruları doğru bir şekilde algılayıp cevapladıkları varsayılmıştır.

Çalışmada yapılan varsayımlar ise, araştırmaya dâhil edilen katılımcı sayısının sayısal yeterlikte olduğu ve anketin uygulandığı çalışanların anket formunu isteyerek ve doğru bir şekilde yanıtladığı kabul edilmiştir.

Anket soruları, daha önce bu alanda hazırlanmış anket çalışmaları incelenerek ve iş kazaları konusunda deneyimli uzman kişilerin görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Bu aşamada öncelikle taslak anket soruları hazırlandıktan sonra anketi geliştirebilmek için, süreçte muhtemel karşılaşılabilecek sorunları ve eksiklikleri ortadan kaldırılabilmesi ve aynı zamanda hedeflenen sonuca güvenilir bir şekilde ulaşabilmesi amacıyla anket çalışması öncelikle 10 kişi ile yüz yüze yapılmıştır. Bu uygulamadan sonra anket soruları içerisindeki hatalar düzeltilmiş gerekli eklemeler ve çıkarmalar yapılarak anket sorularının son hali verilmiştir. Bu amaçla hazırlanan anket soruları inşaat sektöründe çalışan ve Mesleki Yeterlilik Kurumunda (MYK) sınava katılan kişilere uygulanmıştır. Anketlerin MYK’da yapılma sebebi ise farklı şantiyelerden gelen

çalışanlardan oluşan heterojen bir gruba ulaşmaktır. Yapılan anketlerin sonucunda; işçilerin kendi çalıştıkları meslek sahasında iş güvenliği ile ilgili ne kadar bilinçli ve bilgi sahibi oldukları değerlendirilmesiyle iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin daha etkili biçimde algılanması ve hayata geçirilebilmesi sağlanması hedeflenmektedir.

Çalışma verilerinin toplanması, yüz yüze olarak yapılan anket çalışmasında inşaat sektöründe 20 farklı firmada çalışan 110 kişi ile görüşülmüş ve 22 anket sorusu yöneltmiştir. Bu şekilde anket sorularının cevaplanmasında ciddiyet sağlanmış ve yanlış algıların önüne geçilmiş oldu.

Anketlerin uygulanması sonucu elde edilen demografik özellikler, iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ve bilgi düzeyleri gibi ham verilerin analizi SPSS 22 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre ankete katılanların verdikleri cevaplar betimleyici istatistikler (frekans ve yüzde dağılımı) yorumlanmış ve tablo şeklinde verilmiştir.

Anketlerin güvenilirliğinin tespiti için Cronbach Alpha (güvenilirlik) katsayısı hesaplanmış ve 0.81 bulunmuştur. Bu değer 0.70'in üzerinde olmasıyla ankette eğitimin iş sağlığı ve güvenliği üzerinde oynadığı rolü tespit etmek için sorulan soruların kendi aralarında iç tutarlılığın olduğu anlamına gelmektedir.

Ayrıca ikili değişkenler arasındaki ilişki incelenirken Ki-kare testi kullanılarak çapraz tablolarda verilmiştir. Ki-kare testinin uygulanmasıyla yapılan çaprazlamalarda, ankette sorulan farklı sorular arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenebilmiştir. Bu test sonucu elde edilen sonuçlar ikili tablolar halinde verilmiştir.

3. ANKETLERDEN ELDE EDİLEN SONUÇLAR

Araştırma kapsamında ilk olarak ulaşılabilen inşaat sektörü çalışanlarının yaş gruplarının dağılımı incelenmiştir. Yapılan araştırma göre, 110 kişi üzerinde yapılan anket çalışmasının % 7'si 18-24 yaş aralığında, % 11'i 25-29 yaş aralığında, % 23'ü 30-34 yaş aralığında, % 26'sı 35-39 yaş aralığında, % 21'i 40-44 yaş aralığında, % 8'i 45-49 yaş aralığında ve % 4'ü 50 yaş ve üzerinden oluşmaktadır.

Anket çalışmaları kapsamında çalışanların medeni durumuna göre değişimi incelendiğinde, anketlerin uygulandığı hedef kitlenin % 64'ü evli ve % 36'sı bekârdır. Bu durum anketlerin uygulandığı kesimin büyük çoğunluğunun evli olmasının dışarda bakmakla sorumlu olduğu kişilerin olduğunu ifade etmektedir.

Anketlerin uygulandığı inşaat sektöründe çalışanların eğitim durumları incelendiğinde, % 14'ü ilkökul, % 53'ü ortaokul, % 23'ü lise, % 9'u ön lisans, % 1'i lisans ve % 1'i lisansüstü eğitiminden mezun oldukları görülmektedir. Ankete katılan çalışanların büyük çoğunluğunun mecburi eğitimin 12 yıla çıkmasından önce mezun olduğu için ortaokul seviyesinde olduğu görülmektedir.

Çalışanların aynı meslek grubunda çalışma yıllarının dağılımı incelendiğinde, % 11'inin bir yıldan az, % 23'ün 1 – 4 yıl arasında, % 30'un 5 – 9 yıl arasında ve % 36'sının ise 10 yıl üzerinde aynı meslekte çalıştığı görülmektedir. Genel anlamda bakıldığında çalışanlar bir meslek grubunda uzun süreli çalıştığı ve tecrübeli oldukları görülmektedir.

Anketlerin uygulandığı kişilerin çalıştıkları iş yerindeki çalışan personel sayısı incelendiğinde, % 5'i 10 kişiden az, % 34'ü 10 – 24 arasında, % 53'ü 25 – 50 arasında, % 9'u ise 50 ve üzeri

çalışanı olan iş yerinde çalışmaktadır. İş yerlerinde çalışan sayısının genel dağılımına bakıldığında, anketler çalışan sayısının çoğunlukla 25 ile 50 çalışanın olduğu yerlerde uygulandığını göstermektedir.

Anketlerin yapıldığı çalışanların yaptıkları işten memnuniyet durumu incelendiğinde, çalışanların % 25'i yaptığı işten hiç memnun olmadığı, % 21'inin kararsız, % 45'inin memnun ve % 8'in çok memnun olduğu anlaşılmaktadır.

Verilen örneklemede çalışanların yaptıkları işle ilgili eğitim alma durumları incelendiğinde, çalışanların % 55'i yaptığı işle ilgili eğitim almış ve % 45'i ise yaptığı iş ile ilgili eğitim almadığı anlaşılmaktadır. Buna göre çalışanların küçümsenmeyecek bir kısmının yaptıkları işi usta – çırak ilişkisiyle öğrendiği görülmektedir. Çalışma alanlarıyla ilgili eğitim alanlar ise Mesleki yeterlilik belgesini genellikle Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve Mesleki Eğitim Merkezi kuruluşlarından aldığını beyan etmiştir.

Anketlerin yapıldığı çalışanların, çalıştıkları şantiyede iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu bir departman bulunma durumu incelendiğinde, katılımcıların % 55'i iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu bir departmanın var olduğunu, % 36'sı iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu bir departmanın olmadığını, % 9'luk bir kısmı ise böyle bir departmanın olup olmadığı hakkında bilgisinin olmadığını cevabını vermiştir.

Anketin uygulandığı çalışanların ilgili alanda çalışmaya başladıktan sonra iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim alma durumu incelendiğinde, çalışanların % 77'sinin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığını, % 23'ünün ise iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim almadığını göstermektedir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 17. maddesi çalışanların eğitiminin işverenler tarafından sağlanması gerektiğini hatta bu eğitimin özellikle; işe başlamadan önce, çalışma yeri veya iş değişikliğinde, iş ekipmanının değişmesi hâlinde veya yeni teknoloji uygulanması hâlinde verilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2019b). Bu kanunda açıkça belirtilmesine rağmen iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim almayanların oranı küçümsenmeyecek seviyededir.

Anketin uygulandığı çalışanlara verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin çalışanlar tarafından yeterli görülme durumu incelendiğinde, çalışanların % 82'lik bir kısmı verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimini yeterli bulurken, % 18'lik gibi bir kısımda verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimini yeterli bulmamaktadır.

Anketlerin uygulandığı çalışanlara verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimi tekniklerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili dağılımı incelendiğinde çalışanların % 35'i görsel eğitim tekniği, % 10'u işitsel eğitim tekniği, % 55'i ise uygulamalı eğitiminin daha faydalı olacağı düşüncesindedir. Fakat bu sonuçlar değerlendirilirken cevap verenlerin % 23'lük bir kısmının daha önce iş sağlığı ve güvenliği konusunda hiç eğitim almadığı unutulmamalıdır.

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyi incelendiğinde, işgörenlerin % 30'u iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi düzeyinin çok iyi olduğunu, % 41'i iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi düzeyinin orta olduğunu, % 22'si iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi düzeyinin az olduğunu, % 7'si ise iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgisinin hiç olmadığını düşünmektedir.

Anketlerin uygulandığı işgörenlerin çalışma esnasında koruyucu ekipmanları kullanma durumu incelendiğinde işgörenlerin % 95'i çalışma esnasında koruyucu ekipmanları kullandığını, % 5'i ise çalışma esnasında koruyucu ekipmanları kullanmadığını belirtmiştir.

Çalışanların yaptıkları işle ilgili meslek hastalıkları hakkında bilgi düzeyi incelendiğinde, verilere göre çalışanların yaptıkları işle ilgili meslek hastalığı hakkındaki bilgi düzeylerinin %18'i çok olduğunu, % 46'sı orta düzeyde olduğunu, % 28'i az olduğunu ve % 7'si ise hiçbir bilgisi olmadığını belirtmiştir.

Anketlerin uygulandığı çalışanların çalıştığı iş yerinde oluşabilecek meslek hastalığı durumunda sahip olduğu haklar konusunda bilgi durumu incelendiğinde, çalışanların % 71'inin iş yerinde oluşabilecek meslek hastalıklarında sahip oldukları hakları bildiğini ve % 29'unun bu haklar konusunda bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Çalışanların buldukları meslekte yaşanan iş kazaları hakkındaki bilgi düzeyleri durumu incelendiğinde, yaptıkları iş ile ilgili yaşanan veya haberdar oldukları iş kazalarından % 59'unun çok bilgisi olduğu, % 24'ünün orta düzeyde, % 14'ünün az düzeyde ve % 7'sinin hiç bilgisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Anketlerin uygulandığı çalışanların çalıştıkları şantiyede iş yeri hekimi bulunma durumu incelendiğinde, işgörenlerin çoğunluğu büyük şantiyelerde görev yaptıklarından % 71'inin çalıştığı yerde iş yeri hekiminin bulunduğu ve % 29'unun ise çalıştığı yerde iş yeri hekiminin bulunmadığı görülmektedir.

Çalışanların iş yerinde herhangi bir iş kazasıyla karşılaşması durumunda sahip oldukları kanuni haklarda bilgi düzeyi durumu incelendiğinde, çalışanların herhangi bir iş kazasıyla karşılaşma durumunda % 14'ünün kanuni haklarını iyi seviyede, % 37'sinin orta düzeyde, % 33'ünün az seviyede ve % 16'sının ise hiçbir bilgisinin olmadığı görülmektedir.

Çalışanların çalışma hayatı boyunca daha önce iş kazası geçirmiş olma durumu incelendiğinde, inşaat sektöründe çalışanlardan anket çalışmasında ulaşılabildiğimiz grubun % 75'i hiç iş kazası geçirmediğini ve % 25'i ise iş kazası geçirdiğini ifade etmiştir.

Çalışanların iş güvenliği kurallarına kendi bünyelerinde gereken hassasiyeti gösterme durumu incelendiğinde, çalışanların % 16'sı iş güvenliği kurallarında çok hassas, % 56'sının orta seviyede hassas, % 20'sinin az hassas ve % 7'sinin ise hiç dikkat etmediği anlaşılmaktadır. Çalışanlar iş güvenliği kurallarında çok dikkatli olmadıklarının sebebini işlerin hızlı bir şekilde devamlılık arz ettiği için zaman içerisinde hassasiyetlerinin azaldığı şeklinde açıklamışlardır.

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatlarını olumlu ve olumsuz yönde nasıl etkilediği durumu incelendiğinde, çalışanların % 23'ü iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili düzenlemelerin iş hayatlarını çok olumlu yönde etkilediğini, % 53'ü orta düzeyde olumlu yönde etkilediğini, % 20'si az seviyede olumlu yönde etkilediğini ve % 5'i ise hiç etkilemediğini ifade etmiştir.

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliğine dikkat etmesiyle iş verimliliğini ve kalitesini olumlu ve olumsuz yönde etkileme durumu incelendiğinde, çalışanların % 31'i çalışma ortamında iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliğini ve kalitesini çok olumlu yönde etkilediğini, % 45'i orta düzeyde, % 20'si az seviyede ve % 5'i ise hiç etkilemediğini ifade etmiştir.

4. ÇAPRAZ TABLO SONUÇLARI

İş sağlığı ve güvenliği eğitiminin önemini ortaya koymak için hazırlanan anket sonuçları verildikten sonra çalışanların anket sorularına verdikleri cevapları karşılaştırmak amacıyla çapraz tablolar oluşturularak veriler filtrelenmiştir. Bu şekilde anket çalışmasında, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumuna göre diğer soruların değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Bunun için çalışanlardan elde edilen anket sonuçlarına Ki – kare testi yapılarak değişkenler arasındaki ilişkilerin frekans değerleri saptanmıştır. Yapılan analizle elde edilen ikili ilişkiler aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile aldığı eğitimi yeterli bulma arasındaki ilişki Çizelge 1’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile aldığı eğitimi yeterli bulma arasında anlamlılık değeri 0.049 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 1’den görüldüğü gibi anket sorunlarını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 89’u aldığı eğitimi yeterli bulurken, % 11’i ise aldığı eğitimi yetersiz bulmaktadır. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 56’sı aldığı eğitimi yeterli bulurken % 44’ü aldığı eğitimi yetersiz bulmaktadır. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonucuna göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların çoğunluğunun aldıkları eğitimi yeterli bulduğu görülmektedir.

Tablo 1. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile aldığı eğitimi yeterli bulma durumu arasındaki ilişki

		Aldığınız eğitimi yeterli buluyor musunuz?	
		Evet	Hayır
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	% 89	% 11
	Hayır	% 56	% 44
Toplam		% 82	% 18

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile aldığı eğitimin daha faydalı olabilmesi için eğitim tekniği arasındaki ilişki Çizelge 2’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği alıp – almama durumu ile aldığı eğitimin daha faydalı olabilmesi için eğitim tekniği arasında anlamlılık değeri 0.041 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 2’den görüldüğü gibi anket sorunlarını cevaplayanlardan % 77’i iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 33’ü görsel, % 8’i işitsel ve % 59’u ise uygulamalı eğitimin daha faydalı olacağını düşünmektedir. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanlardan % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 40’ı görsel, % 20’si işitsel ve % 40’ı ise uygulamalı eğitimin daha faydalı olacağını düşünmektedir. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların çoğunluğunun uygulamalı eğitimin daha faydalı olacağı daha sonra sırasıyla görsel eğitimin ve çok az oranda işitsel eğitimin faydalı olacağı kanaatinde olduğu görülmektedir.

Tablo 2. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile aldığı eğitimin daha faydalı olabilmesi için eğitim tekniği arasındaki ilişki

		İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin daha faydalı olabilmesi için eğitim tekniği nasıl olmalı?		
		Görsel	İşitsel	Uygulamalı
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	% 33	% 8	% 59
	Hayır	% 40	% 20	% 40
Toplam		% 35	% 10	% 55

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişki Çizelge 3’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyi arasında anlamlılık değeri 0.043 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 3’ten görüldüğü gibi anket sorularını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 12’si az seviyede, % 49’u orta düzeyde, % 39’u çok iyi seviyede iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi sahibi olduğu ve eğitim alanlar arasında iş sağlığı ve güvenliği hakkında hiç bilgi sahibi olmayan çalışan bulunmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23’ünün iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunların % 32’sinin iş sağlığı ve güvenliği hakkında hiç bilgi sahibi olmadığı, % 56’sının az seviyede bilgi sahibi olduğu ve % 12’sinin ise orta düzeyde bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi almayıp ta çok seviyede bilgi sahibi olan çalışan bulunmamaktadır. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük çoğunluğunun iş sağlığı ve güvenliği hakkında orta düzeyde bilgi sahibi olduğu görülmektedir. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi almayanların büyük çoğunluğunun ise hiç bilgisinin olmadığı ve bir kısmının ise diğer çalışanlardan veya sosyal medya araçlarından belirleyemediğimiz seviyede bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 3. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişki

		İş sağlığı ve güvenliği hakkında bilginiz düzeyiniz nedir			
		Hiç	Az	Orta	Çok
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	--	% 12	% 49	% 39
	Hayır	% 32	% 56	% 12	--
Toplam		% 7	% 22	% 41	% 30

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile meslek hastalıkları hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişki Çizelge 4’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği alıp – almama durumu ile meslek hastalığı hakkında bilgi düzeyi arasında anlamlılık değeri 0.048 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 4’ten görüldüğü gibi anket sorularını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 29’u az seviyede, % 47’si orta düzeyde, % 24’ü çok iyi seviyede meslek hastalıkları hakkında bilgi sahibi olduğu ve eğitim alanlar arasında meslek hastalıkları hakkında hiç bilgi sahibi olmayan çalışan bulunmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 32’si meslek hastalığı hakkında hiç bilgi sahibi olmadığını % 24’ü az seviyede ve % 44’ü ise orta düzeyde bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi almayıp ta çok seviyede bilgi sahibi olan çalışan bulunmamaktadır. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük çoğunluğunun meslek hastalığı

hakkında orta düzeyde bilgi sahibi olduğu görülmektedir. İş sağlığı güvenliği eğitimi almayanların çoğunluğunun meslek hastalıkları hakkında az seviye veya hiç bilgi sahibi olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile meslek hastalığı hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişki

		Meslek hastalığı hakkında bilgi düzeyiniz nedir.			
		Hiç	Az	Orta	Çok
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	--	% 29	% 47	% 24
	Hayır	% 32	% 24	% 44	--
Toplam		% 7	% 28	% 46	% 18

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile çalıştığı iş yerinde meslek hastalığı oluşması durumunda sahip olduğu haklar hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişki Çizelge 5’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile çalıştığı iş yerinde meslek hastalığı oluşması durumunda sahip olduğu haklar hakkında bilgi düzeyi arasında anlamlılık değeri 0.049 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 5’den görüldüğü gibi anket sorunlarını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 82’si çalıştığı iş yerinde meslek hastalığı oluşması durumunda sahip olduğu haklar hakkında bilgi sahibi iken % 18’i ise bilgi sahibi değildir. Benzer şekilde anket sorunlarını cevaplayanların % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 32’si çalıştığı iş yerinde meslek hastalığı oluşması durumunda sahip olduğu haklar hakkında bilgi sahibi iken % 68’i bilgi sahibi değildir. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonucuna göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük bir çoğunluğunun çalıştığı iş yerinde meslek hastalığı oluşması durumunda sahip olduğu haklar hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 5. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile çalıştığı iş yerinde meslek hastalığı oluşması durumunda sahip olduğu haklar hakkında bilgi durumu arasındaki ilişki

		Çalıştığı iş yerinde meslek hastalığı oluşması durumunda sahip olduğu haklar hakkında bilgi durumu	
		Evet	Hayır
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	% 82	% 18
	Hayır	% 32	% 68
Toplam		% 71	% 29

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile meslekte yaşanan iş kazaları hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişki Çizelge 6’da verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile meslek hastalığı hakkında bilgi düzeyi arasında anlamlılık değeri 0.038 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 6’dan görüldüğü gibi anket sorularını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 7’si az seviyede, % 21’i orta düzeyde, % 72’si çok iyi seviyede meslekte yaşanan iş kazaları hakkında bilgi düzeyine sahip iken eğitim alanlar arasında meslekte yaşanan iş kazaları hakkında hiç bilgi sahibi olmayan bulunmamaktadır. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 32’si meslekte yaşanan iş kazaları hakkında bilgi sahibi olmadığını, % 36’sı az seviyede ve % 32’si ise orta düzeyde bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmaktadır. İş sağlığı ve

güvenliği eğitimi almayıp ta çok iyi seviyede bilgi sahibi olan çalışan bulunmamaktadır. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük çoğunluğunun meslekte yaşanan iş kazaları hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. İş sağlığı güvenliği eğitimi almayanların çoğunluğunun meslek hastalıkları hakkında az veya orta seviyede bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 6. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile meslekte yaşanan iş kazaları hakkında bilgi düzeyi arasındaki ilişki

		Meslekte yaşanan iş kazaları hakkında bilgi düzeyi			
		Hiç	Az	Orta	Çok
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evete	--	% 7	% 21	% 72
	Hayır	% 32	% 36	% 32	--
Toplam		% 7	% 14	% 24	% 55

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi düzeyi arasındaki ilişki Çizelge 7’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi düzeyi arasında anlamlılık değeri 0.039 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 7’den görüldüğü gibi anket sorunlarını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 39’u az seviyede, % 44’ü orta düzeyde, % 18’i çok iyi seviyede iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi düzeyine sahip olduğu ve eğitim alanlar arasında iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi sahibi olmayan çalışan bulunmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 72’si iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi sahibi olmadığını, % 12’si az seviyede ve % 16’sı ise orta düzeyde bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış çok iyi seviyede bilgi sahibi olan çalışan bulunmamaktadır. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük çoğunluğunun iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi sahibi olduğu görülmektedir. İş sağlığı güvenliği eğitimi almayanların büyük çoğunluğunun iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi sahibi olmadığını ortaya çıkmıştır.

Tablo 7. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi düzeyi arasındaki ilişki

		İş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşma durumunda sahip olunan kanuni haklarla ilgili bilgi düzeyi			
		Hiç	Az	Orta	Çok
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evete	--	% 39	% 44	% 18
	Hayır	% 72	% 12	% 16	--
Toplam		% 16	% 33	% 37	% 14

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile çalışma hayatı boyunca daha önce hiç iş kazası geçirmiş olma durumu arasındaki ilişki Çizelge 8’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile çalışma hayatı boyunca daha önce hiç iş kazası geçirmiş olma durumu arasında anlamlılık değeri 0.049 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 8’den görüldüğü gibi anket sorularını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 22’si çalışma hayatı boyunca daha önce iş kazası geçirmiş iken % 78’i ise iş kazası geçirmemiştir. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 36’sı çalışma hayatı boyunca daha önce iş kazası geçirmiş iken % 64’ü iş kazası geçirmemiştir.

Tablo 8. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile çalışma hayatı boyunca daha önce hiç iş kazası geçirmiş olma durumu arasındaki ilişki

		Çalışma hayatı boyunca daha önce hiç iş kazası geçirmiş olma durumu	
		Evet	Hayır
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	% 22	% 78
	Hayır	% 36	% 64
Toplam		% 25	% 75

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile çalışanların iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti göstermesi durumu arasındaki ilişki Tablo 9’da verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile çalışanların iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti göstermesi durumu arasında anlamlılık değeri 0.040 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 9’dan görüldüğü gibi anket sorunlarını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 18’i az seviyede, % 65’i orta düzeyde, % 18’i çok iyi seviyede çalışanların iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti gösterdiğini düşünürken ve eğitim alanlar arasında iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti göstermediğini düşünen bulunmamaktadır. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23’ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 32’si iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti göstermediği, % 28’i az seviyede, % 28’i ise orta düzeyde ve % 12’si ise çok iyi seviyede iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti göstermektedir. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük çoğunluğunun iş sağlığı ve güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti gösterdiği görülmektedir.

Tablo 9. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile çalışanların iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti göstermesi durumu arasındaki ilişki

		Çalışanların iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti göstermesi durumu			
		Hiç	Az	Orta	Çok
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	--	% 18	% 65	% 18
	Hayır	% 32	% 28	% 28	% 12
Toplam		% 7	% 20	% 56	% 16

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilediğini düşünme durumu arasındaki ilişki Çizelge 10’da verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilediğini düşünme durumu arasında anlamlılık değeri 0.047 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05’ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 10’dan görüldüğü gibi anket sorularını cevaplayanlardan % 77’si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 2’si iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilemediğini

düşünürken % 18'i az seviyede, % 59'u orta düzeyde, % 21'i çok iyi seviyede iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilediğini düşünmektedir. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23'ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 12'si iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilemediğini düşünürken, % 28'i az seviyede, % 32'si ise orta düzeyde ve % 28'i ise çok iyi seviyede iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilediğini düşünmektedir. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük çoğunluğunun iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını olumlu yönde etkilediğini düşündükleri görülmektedir.

Tablo 10. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilediğini düşünme durumu arasındaki ilişki

		İş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını etkilediğini düşünme durumu			
		Hiç	Az	Orta	Çok
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	% 2	% 18	% 59	% 21
	Hayır	% 12	% 28	% 32	% 28
Toplam		% 5	% 20	% 53	% 23

Anketlerin uygulandığı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalitesi düzeyini artırma durumu arasındaki ilişki Çizelge 11'de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp – almama durumu ile iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalitesi düzeyini artırma durumu arasında anlamlılık değeri 0.046 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0.05'ten küçük olması göz önüne alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 11'den görüldüğü gibi anket sorularını cevaplayanlardan % 77'si iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış ve bunlardan % 2'si iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalitesi düzeyini etkilemediğini düşünürken % 15'i az seviyede, % 53'ü orta düzeyde, % 29'u çok iyi seviyede iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalitesini etkilediğini düşünmektedir. Benzer şekilde anket sorularını cevaplayanların % 23'ü iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almamış ve bunlardan % 12'si iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalite düzeyini etkilemediğini düşünürken, % 36'sı az seviyede, % 16'sı ise orta düzeyde ve % 36'sı ise çok iyi seviyede iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalitesini etkilediğini düşünmektedir. Çalışanlar üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların büyük çoğunluğunun iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalite düzeyini olumlu yönde etkilediğini düşündükleri görülmektedir.

Tablo 11. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma ile iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalitesi düzeyini artırma durumu arasındaki ilişki

		İş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesinin iş verimliliği ve kalitesi düzeyini artırma durumu			
		Hiç	Az	Orta	Çok
İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	% 2	% 15	% 53	% 29
	Hayır	% 12	% 36	% 16	% 36
Toplam		% 5	% 20	% 45	% 31

5. SONUÇLAR

İnşaat sektörü, ülkemizde son yıllarda oldukça hızlı bir ivmeyle sürekli gelişerek büyüyen bir sektördür. İnşaat sektöründeki bu büyümeyle paralel olarak işyeri ve çalışan sayılarında yaşanan artışla meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıkları iş sağlığı ve güvenliğini ön plana çıkarmıştır. SGK istatistiklerine son yıllarda yaşanan iş kazalarının önemli bir oranı inşaat sektöründe meydana gelmiştir. İş kazaları ve meslek hastalıkları konusunda yapılan araştırmalar iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu amaçla inşaat sektöründe yaşanan kazalar ile bu kazaları yaşayan kişiler hakkında eğitim, sağlık, yaş grubu, tecrübe ve iş güvenliği bilgilerini iş sağlığı ve güvenliği eğitimleriyle değerlendirebilmek için bu sektörde çalışanlarla anket yapılmıştır. Anket sonuçlarının analiziyle, çalışmada elde edilen demografik ve sosyokültürel özellikleri ile iş kazaları arasında bulunan ampirik bulgular değerlendirilmiştir. Aynı zamanda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturulabilmesi için eğitiminin önemini vurgulamak amacıyla iş sağlığı güvenliği eğitimi baz alınarak SPSS programıyla çapraz tablolar oluşturulmuştur.

Hazırlanan anketler 110 kişi üzerinde uygulanmış ve sonuçlar yorumlanarak verilmiştir. Anketlerin uygulandığı çalışanların yaş ortalaması 30 – 45 yaş grubunda ve eğitim durumları ortaokul düzeyindedir. Çalışanların % 55'i yaptığı iş ile ilgili eğitim almışken % 77'i ise iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almıştır. Analiz sonuçlarına göre yaptığı iş ile ilgili eğitim alanların hepsi iş sağlığı güvenliği eğitimlerinde almıştır. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini çalışanların % 82'i yeterli bulurken % 55'i eğitimin uygulamalı olmasının daha verimli olacağını düşünmektedir.

Çalışanların konuyla ilgili bilgi düzeyleri orta ve çok seviye olanlar toplamı dikkate alındığında; iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyi % 71, meslek hastalıkları hakkında bilgi düzeyi % 64, alanlarıyla ilgili yaşan iş kazaları hakkında bilgi düzeyleri % 79 ve iş yerinde herhangi bir kazayla karşılaşmaları durumunda kanuni hakları hakkında bilgi düzeyi % 51 olarak görülmektedir.

Anketlerin uygulandığı çalışanların % 75'i hiç iş kazası geçirmemiştir ve çalışma esnasında orta ve çok seviyede iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyeti toplam % 72'i göstermektedir. Yine aynı şekilde iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını olumlu yönde etkilediğini % 76'ı düşünürken iş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesi iş verimliliği ve kalitesini artırdığını benzer oranda çalışan düşünmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği eğitiminin önemini belirleyebilmek için eğitimi alan (% 77) ve almayanlar (% 23) dikkate alınarak çapraz tablolar oluşturulmuştur. İş sağlığı ve güvenliği eğitim alanların % 89'u eğitimi yeterli bulurken % 55'i eğitim tekniğinin uygulamalı olmasının daha verimli olacağını düşünmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanların orta ve çok seviyelerinin toplamı dikkate alınarak; % 88'i iş sağlığı ve güvenliğinde bilgi sahibi olduğu, % 64'ü meslek hastalıklarında bilgi sahibi olduğu, %79'u çalıştıkları meslekte ilgili iş kazalarında hakkında bilgi sahibi olduğu ve % 51'i herhangi bir iş kazasıyla karşılaşması durumunda sahip olduğu kanuni haklarda bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

Yine aynı şekilde iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanlardan % 72'si çalışma esnasında iş güvenliği kurallarına yeterli hassasiyeti gösterdiğini, % 76'sı iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatını olumlu yönde etkilediğini ve iş verimliliğinin ve kalitesinin arttığını düşünmektedir.

Anket çalışmaları analizi sonucunda iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin daha kontrollü bir şekilde verilmesi ve gerekli denetlemelerin yapılmasıyla iş kazaları ve meslek hastalarının büyük oranda önüne geçilebileceği kanaati oluşmuştur.

KAYNAKLAR

- [1] Akyiğit, E., (2001). İş Kanunu Şerhi. Seçkin Yayınları, Ankara.
- [2] Ay, F., (2018). İş Sağlığı ve Güvenliğinde Eğitimin Önemi. Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 141S, İstanbul.
- [3] Baradan, S., (2006). Türkiye İnşaat Sektöründe İş Güvenliğinin Yeri Ve Gelişmiş Ülkelerle Kıyaslanması. DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi, 8/1, 87 – 100.
- [4] Ceylan, H., (2011). Türkiye'deki İş Kazalarının Genel Görünümü ve Gelişmiş Ülkelerle Kıyaslanması. International Journal of Engineering Research and Development, 3(2), 18 – 24.
- [5] Ceylan, H., (2014). Türkiye'de İnşaat Sektöründe Meydana Gelen İş Kazalarının Analizi. International Journal of Engineering Research and Development, 6 (1), 1 – 6.
- [6] Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını, (2019). Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği. Erişim Tarihi: 18.01.2019. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.18371&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch>
- [7] Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını, (2019). Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu. Erişim Tarihi: 18.01.2019. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>
- [8] Demir, E., (2018). İnşaat İşçilerinin İş Doyumu Düzeyleri İle İş Güvenliği Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 86S, İstanbul.
- [9] Güngör, E. (2008). İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Toplam Kalite Yönetimi Açısından İrdelenmesi ve Talaşlı Üretim Sanayisinde İş Sağlığı Ve Güvenliği Üzerine Bir Araştırma. Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 161S, İstanbul.
- [10] Hışır, H., (2018). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinde Görsel ve Sözel Eğitimin Etkinliğinin Karşılaştırılması. Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 55S, İstanbul.
- [11] Kılıç, İ., Demir, S., (2012). İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Verme Yükümlülüğü Üzerine Bir İnceleme. Çalışma İlişkileri Dergisi, 3(1), 23 – 47.
- [12] Pınar, S. A., (2018). Mesleki ve teknik lise öğretiminde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün gelişmesinde eğitimin etkisi. İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 97S, İzmir.
- [13] Saygılı, U. M., (2016). İnşaat Sektöründe İş Güvenliği Eğitimi. Beykent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 63s, İstanbul.
- [14] SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), (2019). “2018 İstatistik Yıllıkları”, SGK Yayını, Ankara.
- [15] Temel, B.A. (2015). Trabzon İl Merkezindeki Şantiyelerde Çalışan İşçilerin Profilleri İle İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 79 S, Trabzon.
- [16] Yıldırım, E., (2010). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Eğitimin Rolü ve İşgörenlerin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 193S, İstanbul.